

Česká nová vlna

FAVh001 + FAVKh006

6. 1. 2021

Mgr. Šárka Gmitterková, Ph.D.

1968, tzv. polednové období

- Pád Antonína Novotného – v lednu odvolán z postu prvního tajemníka ÚV KSČ, v březnu odstoupuje z funkce prezidenta ČSSR
- Novým prezidentem se stává **Ludvík Svoboda**, na pozici prvního tajemníka ÚV KSČ **Alexander Dubček** (reformista)
- V médiích se řeší dříve tabuizovaná témata + kritické diskuze / kultura nemá být limitována ideologickými požadavky / v červnu 1968 oficiálně zrušena cenzura
- Reformy jsou nepřijatelné pro další státy východního bloku >> **21. 8. 1968**: invaze vojsk Varšavské smlouvy
- Moskevský protokol – zrušena činnost organizací ustavených v průběhu reformního procesu, opětovně zavedená cenzura sdělovacích prostředků, posílená pozice státní bezpečnosti a armády a odstavení nevyhovujících politických představitelů.
- V dubnu 1969 předsednictvo ÚV KSČ přijalo Dubčkovu rezignaci a nahradil jej **Gustáv Husák** >> Odvrat od koexistence různých myšlenkových proudů ve společnosti a uměleckých proudů v kultuře – nyní jakékoliv alternativy hodnoceny jako „ideově cizí proudy“ a negativistické postoje“.

Reakce na politický vývoj v kinematografii

- Personální výměna nejprve na klíčových postech, poté čistka mezi řadovými pracovníky
- 23. září 1969 na místo ústředního ředitele ČSF nastoupil **Jiří Purš** (namísto Aloise Poledňáka)
- Říjen 1970 se pozice ředitele FSB definitivně ujímá **Miloslav Fábera**
- 1. 12. 1969 – ve funkci ústředního dramaturga FSB **Ludvík Toman** (namísto Břetislava Kuncce) >> tato pozice nově výrazně posílila; vedoucí TS musí pravidelně konzultovat veškeré záměry, od roku 1972 pak figuruje přednostně u schvalování filmů
- Nové vedení rozpouští TS i jednotlivé ideově-umělecké rady při TS, vzniká 7 nových dramaturgických skupin a centrální ideově umělecká rada >> výroba opět odtržena od literární přípravy a znovunastolena centralizovaná dramaturgie
- Cenzura – po srpnu 68 nový orgán Úřad pro tisk a informace, který postrádá filmový odbor >> cenzura prorůstá do samotných filmových struktur

Přechodné období v kinematografii

- Filmexport – do roku 1968 přetrvává orientace na západní kapitalistické trhy, dovoz atraktivních titulů z nesocialistických států; poté dochází k normalizaci vztahů se státy východního bloku (koprodukce, import, export)
- V květnu 1968 se Alois Poledňák jako ředitel ČSF vzdává některých klíčových pravomocí (např. schvalování filmových projektů)– nově tyto funkce přecházely na ředitele FSB.
- Vzniká nová TS Pavla Juráčka a Jaroslava Kučery, vytvořila *Ovoce stromů rajských jíme*, *Skřivánky na niti* a *Případ pro začínajícího kata*.
- Dochází k opětovnému nárůstu debutů („druhá nová vlna“), v roce 1970 točí svojí celovečerní hranou prvotinu 7 režisérů X později snaha debutu řešit pomocí povídkových filmů a kolektivních debutů (+ Zlín).

Konkrétně...

- Díky polednovému vývoji se podařilo do výroby prosadit filmy, s jimiž se nějakou dobu otálelo (*Pasták, Žert, Farářův konec*)
- Některé filmy ale nebyly ve finále ani postprodukčně dokončeny, přestože se tvůrci do poslední chvíle snažili o záchranu.
- **Pasták** (r. Hynek Bočan) – do konce 80. let existoval jen v hrubém sestřihu, navzdory ambicím mu vetknout původně nezamýšlený rámec, který by celé vyprávění přesunul do subjektivní roviny
- **Archa bláznů** (r. Ivan Balada) - snaha snímek prezentovat jako univerzální poselství o společnosti, která promarnila šanci uskutečnit pozitivní změnu. Nové vedení upozorňuje na kritický obraz Sovětského svazu >> film zůstal jako odstrašující případ jen s definitivním obrazovým stříhem a zvukovým záznamem dialogů + záminka k rozpuštění TS Juráček-Kučera
- Kolektivní debut **Návštěvy** (r. Vladimír Drha, Milan Jonáš a Otakar Fuka) tematicky šlo o návrat k tematice politických vězňů 50. let, existující materiály s největší pravděpodobností byly zničeny (extrémní případ)

Hynek Bočan (1938)

- Jeden z nejmladších NV režisérů
- Ztvárnil dětskou roli ve filmu *Olověný chléb* >> asistent režie Ladislav Helge se stává jeho mentorem
- FAMU absolvoval ve 22 letech krátkým filmem *Nenávist* podle povídky Jana Drdy (spolu s Jirešovým a Sirového absolventským snímkem uveden v kinech v rámci povídkového filmu *Hlídač dynamitu*)

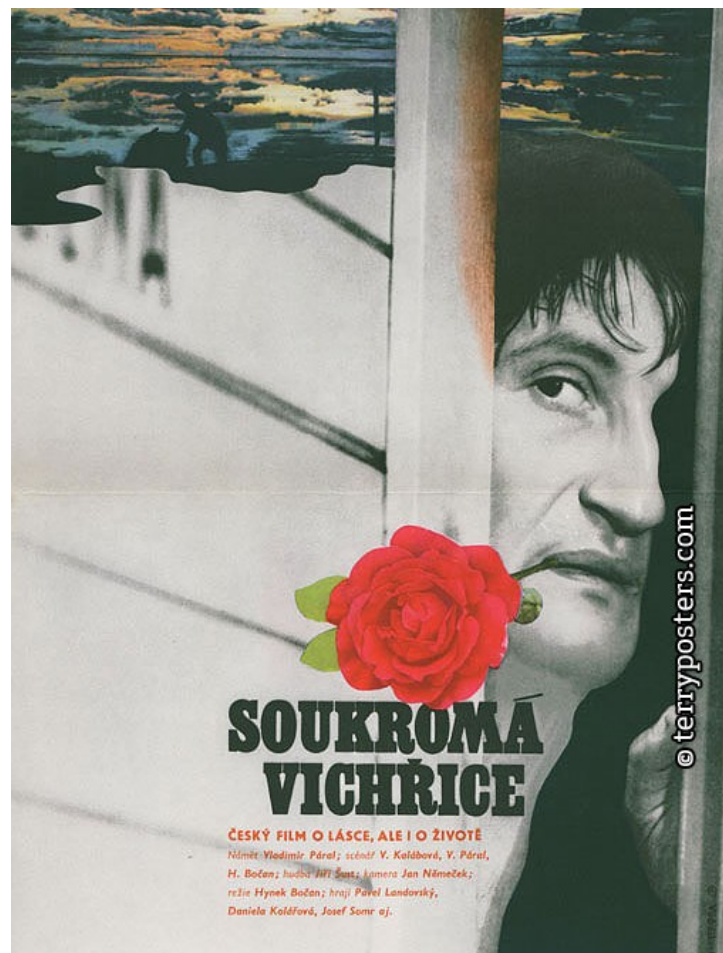

Nikdo se nebude smát (1965)

- Adaptace povídky Milana Kundery ze souboru *Směšné lásky*
- Na scénáři se podílí Pavel Juráček, dozor nad debutem Karel Kachyňa, asistent režie Jiří Stránský (drobná role „Kanadana“, obsazuje debutantku Štěpánku Řehákovou do role Kláry)

Soukromá vichřice, Čest a sláva, Past'ák

- *Soukromá vichřice* (1967) – adaptace románu Vladimíra Párala, další nelitostná sonda do života v socialistickém Československu (tentokrát jako dekonstrukce role intelektuála v socialistické společnosti, ale z perspektivy neuspokojivých partnerských vztahů)
- *Čest a sláva* (1968) – trezorový film, příběh zchudlého rytíře na konci třicetileté války vybízí k řadě paralel
 - <https://www.youtube.com/watch?v=16Wys5Dnwul>
- *Past'ák* (1968-1969) – syrový, bezvýchodný příběh, odehrávající se ve výchovném ústavu pro nezvladatelnou mládež se do kin dostává až zkraje 90. let
 - <https://www.youtube.com/watch?v=MUNfyHxLjV4>